

SAĞLIK PERSONELLERİNDE KBRN İÇİN GÖNÜLLÜLÜK VE İSTEK DÜZEYİ BELİRLEME ÇALIŞMASI

Emre AYDIN

Biruni Üniversitesi
Acil Yardım ve Afet Yönetimi

KBRN?

Kimyasal, Biyolojik, Radyasyon ve Nükleer tehlikeli maddelerden meydana gelen, zararlı ve tehlikeli durumların tamamını ifade eden KBRN, bu terimlerin baş harflerinden oluşmuş bir tanımdır.

K

KİMYASAL

B

BİYOLOJİK

R

RADYASYON

N

NÜKLEER

Günümüzün KBRN tehditlerini ise savaşlarda KBRN maddelerinin kullanımından çok, bu maddelerle işlem yapan endüstri tesislerinde meydana gelen kazalar, nükleer santral kazaları, KBRN maddelerinin nakli sırasında yaşanabilecek taşımacılık kazaları gibi durumlar oluşturur.

Bu maddelerle ilgili olarak, kullanımları da dahil olmak üzere bu konudaki bilgi seviyesinin çok düşük olması, yine bu maddelerle ilgili denetimin yetersiz olması gibi nedenlerden dolayı, risk önemli ölçüde artmaktadır.

KBRN ajanlarına maruz kalınması durumunda hazırlıklı olmak ve içinde bulunulan şartları yönetebilmek için bu ajanlar hakkında kapsamlı bir bilgi birikimi ve analiz kabiliyeti gerekmektedir. Özellikle İstanbul İli bu tarz acil durum ve afet konusunda birinci derece risk bölgesi olup, bunun gibi olaylarda sağlık personellerine büyük iş düşmektedir.

Amaç

Bu çalışmada sağlık çalışanlarının olası bir kimyasal, biyolojik, radyolojik ya da nükleer olaylarda algılanan risk, kişisel koruyucu ekipman kullanımı, istek ve gönüllülük ile bilgi düzeylerinin belirlenmesi ve arasındaki ilişkinin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Bu araştırma neticesinde elde edilecek bulgular vasıtasıyla KBRN olayına müdahale eden sağlık personelinin müdahaleye etkin bir şekilde hazır olup olmadığı belirlenerek bu konudaki beklenti ve sonuçların doğru yorumlanması ve değerlendirilmesi hedeflenmiştir.

Yöntem

Bu çalışmada “KBRN Olaylarında Bilgi, Müdahaleye Hazır Oluş ve Gönüllülük Düzeyi Belirleme Anketi” kullanılmıştır. Bu çalışmanın örneklem grubunu Biruni Üniversitesi Hastanesi’nde çalışan sağlık personelleri oluşturmaktadır. Gönüllülük ve istek düzeyinin belirlenmesi için hazırlanan anket 165 kişiye uygulanmıştır. Anketin ilk bölümünde demografik bilgilere yer verilmiştir. Sonraki bölümde KBRN maruziyetinde algılanan risk ile ilgili 9 soru, kişisel koruyucu ekipmanla ilgili 13 soru, gönüllülük ve istek düzeyiyle ilgili 15 soru ve son bölümde bilgi düzeyini ölçmek amacıyla 20 soru bulunmaktadır. Ankete katılanlardan kendi görüşlerine uygun cevabı vermeleri istenmiştir. Değerler elde edilirken aritmetik ortalama kullanılmıştır. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov Smirnov testi ile incelenmiştir. Ölçekte beşli likert derecelendirilmesi kullanılmıştır.

Bulgular

KBRN Olaylarında Algılanan Risk	Ortalama
İşimden dolayı daha hızlı ve kolay etkilenirim.	3,26
Herhangi bir semptom henüz gelişmemişse aile fertlerinin ve arkadaşlarımla risk altında olacağını düşünürüm.	3,71
Herhangi bir semptom henüz gelişmemişse iş arkadaşlarımla risk altında olacağını düşünürüm.	3,40
KBRN olayına işteyken daha fazla maruz kalırım.	3,71
İşimi yaparken maruz kalma ve hasta olma ihtimalim fazladır.	3,78
Hasta olduysam ailemin ve arkadaşlarımla etkileneceğini düşünüyorum.	3,85
Hasta olduysam iş arkadaşlarımla etkileneceğini düşünürüm.	3,81
Hasta olduysam ölme ihtimalim vardır.	3,12
Gerçek bir afette müdahale için görev aldım.	1,30
Ortalama	3,32

KBRN Olaylarında Algılanan Risk Sorularının Ortalama Puanları

Bulgular

KBRN Olaylarında Kişisel Koruyucu Ekipman Kullanımı	Ortalama
Bulduğum yerde kişisel koruyucu ekipmanlar mevcuttur.	2,45
Kişisel koruyucu ekipmanlar hakkında eğitim aldım.	3,02
Kişisel koruyucu ekipmanlardan birini kullandım.	2,95
Mesleğimi yaparken kullanılması gereken kişisel koruyucu ekipmanı sıklıkla kullanırım. (maske, eldiven gibi)	3,92
Bana kişisel koruyucu ekipman verilirse kullanırım.	4,20
Kullanılan ekipmanların rahat olmadığını düşünürüm.	2,40
Kişisel koruyucu ekipmanların işimi yapmama engel olduğunu düşünürüm.	2,21
Kişisel koruyucu ekipmanların çalışma verimimi düşüreceğini düşünüyorum.	2,12
Çalıştığım yerde kişisel koruyucu ekipmanlar bulunur.	3,22
Çalıştığım yerde dekontaminasyon (arındırma) ünitesi bulunur.	2,10
Dekontaminasyonla ilgili gerekli eğitimi aldım.	2,98
Gerekli kişisel koruyucu ekipmanları müdahale esnasında daima kullanırım.	3,62
Ortalama	2,70

KBRN Olaylarında Kişisel Koruyucu Ekipman Kullanımıyla İlgili Soruların Ortalama Puanları

Bulgular

KBRN Olaylarında İstek- Gönüllülük	Ortalama
İşe gitmemeyi düşünürüm.	2,45
Ek ödenek alırsam görev almak isterim.	2,32
Çalışma saatlerimi artırırım.	2,95
Kendim ve çevredekiler insanların güvenliği ve iyiliği için gönüllü olarak çalışmayı düşünmem.	2,11
Bana antidot(panzehir)verilirse görev almak isterim.	3,82
Ailem bir antidot için öncelikliyse görev almak isterim.	3,21
KBRN olayına maruz kalmadan güvende olabilirim görev almak isterim.	3,50
Ailemle iletişim kurabilirsem görev almak isterim.	3,41
Çocuklarımın, yaşlılar ve diğer aile fertlerinin bakımı sağlanırsa görev almak isterim.	3,68
İş gerektiğinde bırakabilirsem görev almak isterim.	3,20
Yetkililer bana kişisel koruyucu ekipman verirse görev almak isterim.	3,10
Yetkililer kullanılması gereken ekipman hakkında düzgün bir eğitim verirse görev almak isterim.	3,62
Yapılacaklar hakkında geniş bilgiye sahipsem bilgi verme gönüllülüğüm artar	3,81
İşimi bırakırım ya da emeklilik isterim.	1,98
KBRN ya da herhangi bir afet için gönüllü olduğum bir grup var.	1,52
Ortalama	2,97

KBRN Olaylarında İstek-Gönüllülük İle İlgili Soruların Ortalama Puanları

Bulgular

Bilgi Düzeyi Belirleme	Soru Numarası	Doğru Yüzdesi
Genel Bilgiler	1,6,11,16	% 81,20
Nükleer Ajanlar	5,10,15,20	% 77,45
Biyolojik Ajanlar	3,8,13,18	% 71,00
Radyoaktif Ajanlar	4,9,14,19	% 59,23
Kimyasal Ajanlar	2,7,12,17	% 57,98
Ortalama		% 69,37

Bilgi Düzeyi Belirleme Soruları ve Doğru Cevap Yüzdeleri

Katılımcıların bilgi düzeylerini ölçmek için uygulanan ankette katılımcıların %81,20'sinin genel bilgilere doğru cevap verdiği görülmüştür. KBRN ajanları arasında nükleer ajanlar ile ilgili sorulara %77,45 oranında katılımcı doğru cevap vermiş ve katılımcıların kimyasal, radyoaktif ve biyolojik ajanlara göre nükleer ajanlar konusunda daha fazla bilgi sahibi olduğu görülmüştür.

Bulgular

	N	Ortalama	Standart Sapma
Algılanan Risk	165	3,32	,77564
Kişisel Koruyucu Ekipman	165	2,70	,64598
İstek-Gönüllülük	165	2,97	,75328

KBRN Olaylarında Çeşitli Değişkenlerin Ortalama Puanları

Bulgular

	Ortalama Rank
Algılanan Risk	2,31
Kişisel Koruyucu Ekipman	1,72
İstek-Gönüllülük	1,89
N	165
Chi-Square	68,955
Df	2
Sig.	,000

Friedman Test

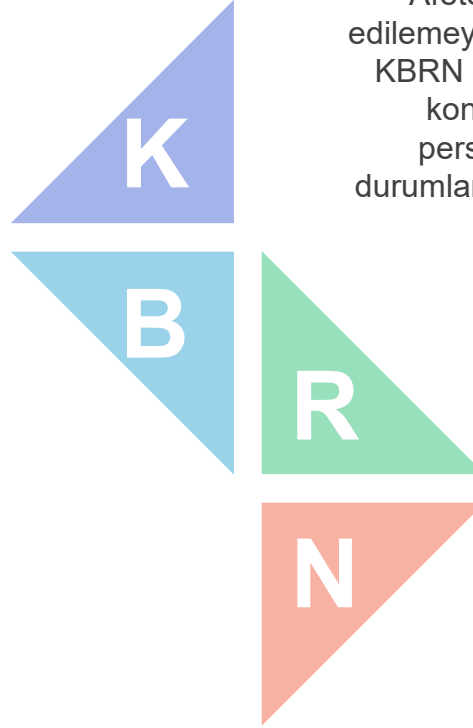
KBRN olaylarında algılanan risk, kişisel koruyucu ekipman kullanımı ve istek-gönüllülük ortalama puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olup olmadığına K Related test kullanılarak bakıldı. Yapılan analiz sonucunda algılanan risk, kişisel koruyucu ekipman kullanımı ve istek-gönüllülük ortalama puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Buna göre, ortalamalar arasında bir azalma ya da artma eğilimi vardır diyebiliriz.

Sonuç

Kimyasal, biyolojik, radyoaktif ve nükleer hayatımızı kolaylaştıran tanımlar arasındadır. Ancak bu ajanlar kitle imha silahı olarak kullanıldığında toplum sağlığını ciddi şekilde tehdit etmektedir.

Afete dönüştüklerinde tahmin edilemeyecek sonuçlar ortaya çıkaran KBRN ajanlarına karşı özellikle bu konuyla iç içe geçen sağlık personellerinin halihazırdaki durumlarını belirlemek çok önemlidir.

Dünya üzerinde var olan uluslararası anlaşmalar ve yasaklamalar KBRN ajanlarının kullanımını yasaklasa da diğer ülkeler üzerinde güç gösterisi yapmak veya üstünlük sağlamak isteyen ülkelerde bu ajanların kullanımını devam ettirmektedir.

Sağlık personellerinin gerek müdahale gerekse maruziyet konusunda gerekli donanıma sahip olmaları gerekmektedir.

**Afetsiz günler
dileđiyle...**

